

Töörühma liikmetelt saabunud ettepanekud metsanduse arengukava koostamise ettepaneku kohta 04.09.2018

Jaan Aiaots

MAK2030 algatamise tööversiooni on toodud punkt *IV 4. Metsamajanduse tulu ja kulude ülevaade*. Sellise käsitlesega arengukava verisoonis ei saa nõustuda. Metsamajandus on vaid osa metsandusest. Seal toodud tulude ja kulude numbrid vähendavad oluliselt metsanduse tegelikku mõjukust Eesti majanduses. Välja on jäetud näiteks metsatööstus, mis on samuti metsanduse osa ja me hakkame koostame ju metsanduse arengukava. Just metsatööstusest tuleb kõige olulisem osa puidu lisandväärtusest. Kui Eesti puidu ja puittoodete ettevõtete kogu müügitulu on 3,3 miljardit EUR-i (Ärileht 24.03.2018) ja eksport on ca 2miljardit EUR-i, siis arengukava algatamise ettepanekus on kohatu kirjeldada metsamajandusest saadud 205-220 miljoni EUR-i suurust tulu. Jah, lõigu lõpus on küll toodud, et puidutööstus annab lisandväärtust 710 milj EURi. Kuid lisaks puidutööstuste 3,3 miljardilise kogutulule on ju ka töötlemata paberipuidu väljavedu, samuti tarbime metsast tulevat küttepuitu ilma töötlemata jne. See kõik peaks lisanduma.

Ettepanek. MAK2030 algatamise ettepanekus peaks olema kogu metsanduse (sealhulgas metsatööstuse) makromajanduslikud näitajad.

Inga Kuus

Oleks tänuväärne, kui MAK2030 ökoloogia alamtöörühma poolt välja käidud valdkondade ülesed teemad (... informeeritus, ruumiline planeerimine, riigimetsa roll, ökosüsteemide majandamine/teenuste roll ...) saaksid huvi korral kajastust 13.09 toimuval kohtumisel. Minule tunduvad elukeskkonna osas huvipakkuvateks piiriülesteks teemadeks ruumiline planeerimine ja ökosüsteemiga seonduv majandamine.

Koosolekul paluti arvamust avaldada ka teiste töörühmade konsensuslikult sõnastatud probleemide osas. Aeg sai meil eelmisel korral ümber, kuid juhiksini tähelepanu majandusvaldkonna probleemide loetelus esile toodud **16. punktile - metsaressursi kasutamine madalama tõhususega võrreldes teiste Euroopa metsarikaste riikidega**.

Probleemi/teema laiend on selles, kuidas meil võiks palju enam soodustada tootjate huvi kogu ressursi kasutusele võtmise vastu; samuti oleks vajalik puidu hilisem taaskasutamine, mis võiks olla ka ökoinnovatsiooni ja IT- põhise ringmajanduse pikk vaade.

Eelmisel koosolekul sai tähelepanu ka metsa teemaga seotud julgeoleku valdkond. Arvatavasti käituvad maa ülesostjad sellega heaperemehelikult (kasvatavad ja noorendavad ka metsa), kuid meie mõtetevahetusel jäi fookusse pigem valdkonnaülene (puudutab paljusid poliitikavaldkondi) ja pikema perspektiivi ning riikliku julgeoleku strateegiaga seotud ideede esile toomine (hübriidsõjas kasutatakse vaenlase poolt mitmeid erinevaid kahju tekitavaid protsesse).

Kas või kuidas peaks julgeolekuriske kajastama ka MAK2030 koostamisel, see võiks olla ministriummi ametnike ja ekspertide otsus. Kui valdkonnaülene julgeoleku punkt oleks arengukavas sees, siis arvatavasti annaks see heidutava signaali ka võimalikele pahatahtlikele huvilistele ja rahavahelistele kurjategijatele.

Irje Möldre

Kuna 2013-2015 olin ENMAK 2030 koostamise ettepaneku ja eelnõu üks koostajatest ning KSH vastutav ekspert (programmi ja aruande koostaja), siis vaatasin koostamise

ettepanekut eelkõige sellest kogemusest lähtudes. Mu tähelepanekuid mitte võtta kriitikana, vaid püüan lihtsalt kaasa aidata. Tean, kui mastaapset tööd teete ning kui palju iga esitatud sõna vajab läbi mõtlemist.

Manuses on mu kommentaarid ja mõtted leitavad tekstis, sh probleemidele. Eraldi juhiks tähelepanu:

- See küll nüüd tähenärimine, aga määruses §5 <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122017023> pole mitte „algatamise“, vaid „koostamise“ ettepanek

- Ülesehituse osas – hetkeolukorra analüüsi määrus ei nõua otseselt ehk pigem **keskenduda probleemide faktilisele põhjendamisele ja veenmisele, et arengukava on vaja.**

- Selge sott peaks ka eesmärkidega olema (praegu pikavaate eesmärk lk 2 ja üldeesmärgid ptk 3, võiks pigem olla nt üks üldeesmärk ja valdkondlikud alameesmärgid) ning **eesmärkide täitmiseks tuleb probleemid arengukava meetmetega lahendada ehk vastavad seosed näidata.**

- Kuhugi on ettepanekus kadunud valdkonnad ehk kirjeldatud probleemid on süstematiseeritud teisiti. Võiks jääda algse jaotuse juurde, oleks õigem. Kui oleks meilt kohe küsitud nt institutsionaalseid, rahalisi, ressursilisi, süsinikuvaru probleeme oleks probleemid veidi teisiti läbi mõeldud, sõnastatud ning rühmitatud. Nt kui vaadata ökoloogia probleeme on neist suur osa lahendatavad just institutsionaalsete ja administratiivsete ümberkorralduste, andmebaaside täiendamise, planeeringute ja juhendite välja töötamise/rakendamise, koolituse ning järelevalvega, st eraldi pikka aega ja suurt raha otseselt vaja pole, vaid peamiselt senisest teisiti toimimist (nt viimati saadetud sooviteemaduse probleem, milles soovitakse loodussõbralikuma kraavituse rakendamist ehk tänase meetodika muutmist).

- Ei hakanud kõigi probleemide kohta teksti pikki kommentaare tegema, vaid lisan eraldi tabeli, kuhu tõin olemasolevast tekstist probleemi tõestavad faktid ning minu hinnangul veel ettepanekus puuduva info, samuti arengukavas probleemi lahendamise ülesande. Tabel või loetelu võimaldaks hõlpsasti ülevaadet saada olulisemast. Tekst seletaks probleemid lahti, kes soovib rohkem süveneda. Otsustajatele on vaja esitada konkreetne info – mis on valesti ja miks, st hädasti on vaja probleemide kokkuvõtet ehk **1A4-le peamine, mida arengukava lahendaks/arendaks.**

- Tekstist ei selgu, kuidas käsitletakse veel lisandunud probleeme. Kui need üldises loetelus tähistada kui prioriseerimises mitte osalenud probleemid, oleks igati korrektne.

- Mis erinevus on probleemide kirjeldamisel sõnadel „oluline“ ja „prioriteetne“ tekstist ei selgu, nende kasutuse võiks läbi mõelda.

- Olen seda usku, et üks pilt räägib rohkem kui 1000 sõna (eriti otsustajate puhul) ehk võiks ikkagi pisut vaeva näha illustreeriva materjaliga (täiesti lubatud ka koostamise ettepanekus asjade lahti seletamiseks). Koostas ja lisan näite vastavalt olemasolevale tekstile ptk 1, nagu praegu protsessist aru saan. Mõelge, **vbl leiate aega olulisima visuaalselt kergemini haaratavaks tegemiseks.**

- Alusuuringu kokkuvõttes on üllatavalt vähe faktilist ja numbrilist infot ehk seetõttu on pigem üldine ja kirjeldav ka vastav alaptk 2.4 ettepanekus, st sealt ei saa kahjuks olulist tuge nt kaardistatud probleemide ulatusest ja olulisusest paremini arusaamisele. Alusuuringu materjali saaks kasutada pigem arengukava koostamisel. Isiklikult **jätaksin ptk 2.4 üldse ära** ning toaksin uuringu peamised leiud välja nt probleemide kirjeldamise juures toetava materjalina ehk suruksin peamise kriteeriumite põhise tabeli kujule, kus peamine, mida leiti, kirjas. Variant panna alusuuring ettepaneku lissasse ja siis tekstis sellele sobilikus kohas viidata.

· **Ptk 5 peaks olema pigem KSH programmi osa**, kus ekspert annab hinnangu eeldatavale keskkonnamõjule. Seda enam, et **meil on täna teada vaid probleemid, aga mitte veel meetmed, mille rakendamise eeldatavat mõju juba ptk 5 kirjeldab**. Põhimõtteliselt võiks esimeses ptk ju kohe öelda, et AK-ga välja töötatavad meetmed ja nende rakendamine peab olema vastavuses rahvusvaheliste ja siseriiklike õigusnõuetega, sh arvestama majanduslikke-, kliima-, keskkonna-, tervise- jms eesmärke ning ennetama seonduvat negatiivset mõju.

· Läbimõtlemist ja kirjeldamist vajaks kogu protsess ja selle oodatav tulemus, sh KSH jagu [2https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017045](https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017045) (NB! §35 **KSH algamine koos arengukava koostamise algamisega**)

https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/im-ettepanekud.pdf

Indrek Rünkla

Tahaks kirja panna ühe üldise ja paar konkreetset märkust metsanduse arengukava (MAK 2030) algamise ettepaneku kohta. Kurtsin neid muresid Kristel Järvele ülemineval nädalal ja ta lubas ka selle kirja edasi saata, aga ma igaks juhuks katsun protokollil respektierides ka otse oma remargid edastada.

Üldine märkus on metsa kui ruumilise elukeskkonna käsitlemise puudumine algamise ettepanekus. Metsa kui ultimatiivse looduslikkust esindava ruumivormi tähendus on ühelt poolt psühholoogiline, teiselt poolt väga regionaalpoliitiline – väljaspool linnu elava inimese jaoks on loodusega kontaktis olemine esindatud läbi justnimelt selliste vormide nagu meri, mets, järv, jõgi, soo ja raba. Seda küsimust metsanduse kavas mitte käsitleda on selge regionaalpoliitiline samm – see tähendab, et me ei vaata linnast väljas paiknevat maad mitte elamise keskkonnana vaid majandus- ja rekreatsioonialana. Samas kaob sellisel puhul mõttekus ka paljude teiste küsimuste puhul nagu struktuuri tihedus, omandi laotus eraisikute ja ettevõtete vahel ja talumetsade kadumine. Talumetsast pole ka mõtet rääkida kui talu pole mitte elukoht (ja –vorm) vaid varaklass.

Peatükki 4.2 Arengukava seosed teiste strategiadokumentidega tuleks lisada ka üleriigiline planeering Eesti 2030+. Seal räägitakse tarvidusest siduda linnasisene rohevõrgustik linnade ümbruse looduskeskkonnaga ning ka sellest, et suurem rohevõrgustik on oluline kooste, millega peaks erinevate tegevuste juures arvestama.

Peatükis 5, esimeses jaotuses räägitakse arengukava mõjudest elu- ja looduskeskkonnale. See on see koht, kus oleks võimalik rääkida ka inimese elukeskkonnast nii regionaalsel, piirkondlikul kui kohalikul tasandil. Praegu räägitakse ainult looduskeskkonnast. Ma annan aru, et see on natuke nii ka keskkonnamõjude hindamise juhendites, aga seda vaadet võiks laiendada.

Peatükis 5. 5-ndas jaotuses räägitakse sotsiaalsetest mõjudest sh demograafilisest mõjust. See on koht, kus mu üldise märkuse reaalne avaldumine võiks toimuda. Metsa olemasolul, muutumisel ja kadumisel on suur mõju inimeste otsusele jääda elama linnaväliselt. Seda tuleks vaadata koos regionaalpoliitiliste ambitsioonidega – asumi ümbert ja seest metsa mahavõtmisega on võimalik linnastumist kiirendada (kui see on meie tahe) ja säilitamisega pisut aeglustada (kui nii soovitakse).

Ettepanekus on vähemalt 3 erinevat hinnangut metsanduses töötavate inimeste hulga kohta – 23 000, 36 000 ja 67 000. Nende alternatiivsete faktide kõrvutipaiknemine tekitab küsimusi.

Tahaks, et arengukava väljatöötamisse oleks kaasatud ka arhitektid ja ruumilise planeerimise spetsialistid. Riigi tasandil on vastav pädevus saadaval Kultuuriministeeriumi arhitektuuri- ja disaininõuniku isikus ning Rahandusministeeriumi planeeringute

osakonnas. Võimalik on ka koostöö erialaliitudega, kes on ka hea meelega aidanud valdkondlikke kaalutlusi pildil hoida.

Ando Eelmaa kommentaarid MAK2030 koostamise ettepaneku esimesele versioonile on manustatud failis:

https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/aa-ettepanekud.pdf

Toomas Lemmingu kommentaarid MAK2030 koostamise ettepaneku esimesele versioonile on manustatud failis:

https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/tl-ettepanekud.pdf

Tarmo Tüüri kommentaarid MAK2030 koostamise ettepaneku esimesele versioonile on manustatud failis:

https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/tt-ettepanekud.pdf

Tarmo Porgandi kommentaarid MAK2030 koostamise ettepaneku esimesele versioonile on manustatud failis:

https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/tp-ettepanekud.pdf